

Література

1. Пелагейченко В. Відкритий урок : розробки, технології, досвід. *Науково-методичний журнал*. Київ : 2008. № 10. С. 12–18.
2. Казакова Е. И. Толерантность – путь к развитию. СПб : Изд-во Ютас, 2007. 36 с.
3. Костенко І. Психологічний супровід професійного розвитку педагогів. URL: <http://kaniv.cprpp.org.ua/psihologichna-pidtrimka-pedagoga-13-30-17-01-09-2021/> (дата звернення : 18.09.2022).
4. Четверікова Н. Інклюзивний клас у школі : психолого-педагогічні аспекти роботи педагогів. Київ : «Видавнича група «Шкільний світ». 2018. 136 с.

УДК: 376.1-056.37

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ: ПРАКТИЧНІ КРОКИ

*Чеботарьова О.В.,
завідувачка відділу освіти дітей з
порушеннями інтелектуального
розвитку ІСПП імені Миколи
Ярмаченка НАПН України,
доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник*

Анотація. У статті розкривається актуальність проблеми організації дистанційного навчання учнів з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану в країні. Автором представлено алгоритмічні кроки підтримки дітей на початковому етапі дистанційного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, діти з особливими освітніми потребами, психофізичний розвиток, алгоритм підтримки.

На сучасному етапі військових подій в Україні одним із головних завдань системи шкільної освіти дітей з особливими освітніми потребами є забезпечення вільного та відкритого доступу до отримання знань з урахуванням потреб, здібностей та інтересів учнів.

Дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціальному середовищі, яке

функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [1].

У наукових працях вітчизняних та зарубіжних дослідників з окресленої проблематики йде про вагомість інформаційно-комунікаційних технологій для дистанційного навчання учнів з особливими освітніми потребами, в результаті якого стає можливим подолання обмежень та розширення меж навчання та супроводу (Аркадьєва, 2015; Дітковська, 2013, Качуровська, 2007, Легкий, 2000, С. Чупахіна, 2021 та ін.).

Дистанційне навчання, яке стало здебільшого основною формою навчання у спеціальних та інклюзивних закладах загальної середньої освіти в умовах війни в країні, зумовило низку нових вимог до педагогів, школярів, батьків дітей з особливими освітніми потребами.

Відтак, для доцільної організації роботи та попередження негативних наслідків навчання, батькам дітей та педагогам пропонуються наступні методичні поради організації та проведення занять, які представлено у 10-ти важливих алгоритмічних кроках [2:10].

Крок 1. Дотримання режиму дня (чергування інтелектуального навантаження з фізичним). Щоб допомогти дитині адаптуватись до нових умов навчання, необхідно створити оптимальний режим дня, який буде подібним до попереднього. Потрібно планувати день разом із дітьми.

Крок 2. Складання розкладу уроків, занять тощо. Для того, щоб ефективно організувати навчальний процес вдома, потрібно включити навчання в режим дня учня. Необхідно оформити режим дня разом з дитиною у формі плакату (з фотографіями дій, піктограм та інших символів тощо) та прикріпити у кімнаті. Він допоможе дитині зрозуміти послідовність виконання дій та вивчення різних навчальних предметів.

Крок 3. Використання цікавих прийомів поетапного досягнення результату. Якщо дитині, яка навчається в початковій школі, важко впоратися з певним обсягом роботи, запропонуйте їй намалювати на аркуші кола, які відповідають кількості необхідних завдань, і будуть по черзі розфарбовуватись чи закреслюватись. Виконано одне завдання – і закреслюється коло.

Крок 4. Організація робочого простору. Для ефективного навчання необхідно забезпечити дитину комфортним та зручним робочим місцем. Адже навчання на дивані або лежачи в ліжку буде відволікати і шкодити здоров'ю дитини. Тому необхідно вибрати окремих куточок (навчальну зону) у будинку та обладнати його.

Крок 5. Попереднє ознайомлення з процесом дистанційного навчання. Необхідно пояснити, як буде проходити заняття вдома, що учень буде бачити на комп'ютері, хто буде на зв'язку, кого він буде бачити та чути, коли ввімкнеться відео, для чого поруч будуть батьки і яку допомогу вони будуть надавати, як будуть працювати разом. Психологічне налаштування дитини на ефективну спільну роботу та взаємодію сприятиме ефективності навчання.

Крок 6. Організація навчання. Необхідно чергувати онлайн-навчання з іншими видами навчальної діяльності: читання книг, створення проєктів, спостереження, експериментування, розвиваючі ігри, малювання, ліплення, конструювання тощо. Навчальний матеріал необхідно вивчати невеликими змістовими блоками, відповідно можливостей учня, що сприятиме кращому запам'ятовуванню та відтворенню інформації.

Крок 7. Усунення бар'єрів та труднощів у навчанні. Якщо учень зустрічається з психологічними труднощами під час роботи з новою формою викладу матеріалу, технічними труднощами при роботі з обладнанням, потрібно допомогти йому справитися з цим, надати йому

психологічну підтримку та допомогу, у разі необхідності – звернутися до педагога за консультацією.

Крок 8. Підтримка інтересу до навчання. Важливо мотивувати дитину до успіху. Мотивація може бути різною – зовнішньою (заохочення, як-то дозвіл погратися на комп'ютері, купити іграшку тощо) та внутрішньою – власне пізнавальний інтерес дитини (який підвищується від підтримання допитливості дитини, похвали за її досягнення тощо). Слід пам'ятати: заохочення та підтримка показують дитині, що дорослий пишається її роботою і її зусилля не залишаються непоміченими.

Крок 9. Дотримання здоров'язберезувального режиму під час дистанційного навчання. Урахування ризиків, які виникають при роботі з комп'ютером: (гіподинамія, порушення зору, навантаження на руки, вплив на центральну нервову систему та ін.). Необхідно робити паузи під час навчання, перерви після кожного відео-уроку чи заняття, виконувати рекомендовані фахівцями вправи для очей, дихальну гімнастику, розвантажувальні фізичні вправи, фізкультхвилинки у процесі роботи за комп'ютером. Проводиться також гімнастика для зняття стомленості.

Крок 10. Позитивне оцінювання діяльності. Прагнення дитини до виконання завдань повинно оцінюватись позитивно та підкріплюватись словами дорослого. «Молодець», «У тебе все вийде», «Ти дуже старався», «Сьогодні тобі вдалося це зробити краще». Це впливає на підвищення самооцінки дитини, її віри у отримання позитивного кінцевого результату, ставлення до виконаної роботи з різних видів діяльності. Важливо пам'ятати, що оцінювати потрібно не дитину, а діяльність, яку вона здійснює або намагається здійснити при певній допомозі дорослого [3].

Підводячи підсумки вищесказаного, зазначимо, що дистанційне навчання є важливим напрямом навчання дітей з особливими освітніми

потребами в умовах сучасних кризових викликів, вкрай необхідним для розвитку сучасної освіти, а його впровадження потребує реалізації організаційно-педагогічних умов та дотримання представлених нормативно-правових та навчально-методичних рекомендацій, технологій та прийомів ефективної взаємодії усіх учасників процесу.

Література

1. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної освіти : Наказ МОН України від 08.09.2020 р. № 1115). URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/deyaki-pitannya-organizaciyi-distancijnogo-navchannya-zareyestrovano-v-ministerstvi-yusticiyi-ukrayini-94735224-vid-28-veresnya-2020-roku> (дата звернення : 20.09.2022).
2. Чеботарьова О. В. Порадник батькам: практичні рекомендації під час дистанційного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями: навчально-методичний посібник. Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України. 2020. URL : <http://ispukr.org.ua/?p=5762#.Xz1pztQS9H0http> (дата звернення : 20.09.2022).
3. Чеботарьова О. В. Дистанційне навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку: реалії та перспективи. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2021. 102 (2). С. 20–30. DOI : <https://doi.org/10.33189/ectu.v102i2.68>.

УДК 378.09

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ У XXI СТ.

Чуркіна В.Г.,

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри виховання й

розвитку особистості,

КВНЗ «Харківська академія

неперервної освіти»

Анотація. В статті охарактеризована роль синергетичного підходу до неперервної освіти. Визначено наступні позиції щодо сучасної соціокультурної ситуації в освіті в умовах російської агресії. Актуалізується розвиток особистості, набуття нею знань щодо життєдіяльності в умовах цифрового глобального суспільства. Зміни, що відбуваються в світі спрямовані на подолання нерівності та забезпечення права на освіту, постійне духовне вдосконалення особистості.

Синергетичний підхід в умовах неперервної освіти відтворює погляд на двоїсту природу світу і людини, на матеріальні та духовні цінності, що об'єднані енергоінформаційною єдністю. Синергетика передбачає звернення до релігії, до народної мудрості, до мистецтва, усвідомлення їх ролі та місця в духовному розвитку особистості. Синергетичний підхід до освіти – гештальтосвіта: духовно-розвинута